

نقش تعارض والدین با اختلالات رفتاری و احساس تنهایی دانش‌آموزان ابتدایی

یوسف دوکالی*

چکیده

خانواده یکی از عوامل مؤثر و اساسی در رفتار افراد می‌باشد. نفوذ والدین در کودکان تنها جنبه ارثی و وراثتی ندارد بلکه در آشنایی کودک با زندگی اجتماعی و فرهنگ پذیری وی، نقش مؤثری دارد. ساختار و شکل خانواده‌ها، نحوه ارتباط اعضای هر خانواده با یکدیگر و جامعه‌ای که خانواده در آن زندگی می‌کند در بیشتر مواقع همسانی ندارند. از این رو هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه‌ی تعارض والدین با اختلالات رفتاری و احساس تنهایی دانش‌آموزان ابتدایی شهرستان خنج می‌باشد. روش تحقیق به شیوه توصیفی-تحلیل برگرفته از منابع و اسناد کتابخانه‌ای معتبر می‌باشد که در نهایت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد اگر در خانواده تنش بین اعضا برقرار باشد، کودک در یافتن هویت خویش، ایجاد روابط مطلوب با دیگران، مقابله صحیح با فشارهای روانی و رشد سالم روانی و رفتاری، دچار مشکل خواهد شد، زیرا محیط خانواده یکی از عوامل اساسی شکل‌گیری شخصیت کودک و اولین بذر تکوین رشد فردی و پایه و اساس بنای شخصیت آدمی است و کودک در بیشتر حالات خود، مقلد پدر و مادر و رفتار آنها است.

واژگان کلیدی: تعارض والدین، اختلالات رفتاری، تنهایی دانش‌آموزان.

yousef.dokaali@yahoo.com

*کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۲۰

مقدمه

امروزه یکی از مسائل دامنگیر جامعه و به ویژه آموزش و پرورش، وجود دانش‌آموزانی است که به هر دلیل دچار مشکلات و تنش‌های خانوادگی هستند. بنابراین، تعارضات بین والدین که منجر به مخدوش شدن فضای خانه می‌شود، به عنوان یک متغیر مهم محیطی به طور مستقیم و غیرمستقیم می‌تواند اثرات ویژه‌ای بر رشد عمومی و ابعاد مختلف رفتار کودک، در زمینه سلامت روانی، جسمانی و عملکرد تحصیلی، داشته باشد. در واقع، می‌توان گفت که بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموز در مدرسه تا حدودی مستلزم خانواده‌ای سالم و روابط بین گروهی مناسب و مؤثر است. بنابراین، تعارضات و مشکلات درون خانواده باعث ایجاد مشکلات و آسیب‌های روانی و رفتاری در دانش‌آموزان می‌شود و در نهایت بر عملکرد تحصیلی فرزند در مدرسه تأثیر منفی می‌گذارد. لذا، برطرف کردن مشکلات خانواده و ایجاد فضایی مناسب در خانه منجر به سلامت جسمانی و روانی فرد و بهبود عملکرد مناسب در مدرسه و جامعه می‌شود (شهنی بیلاق و همکاران، ۱۳۹۲: ۳).

برهم خوردن روابط عاطفی و احساس ناامنی منتج از تعارضات بین والدین می‌تواند امنیت شخصی فرزندان و همچنین روابط آن‌ها با والدینشان را به خطر اندازد. لذا، تعارضات بین والدین می‌تواند برای فرزندان بسیار آزار دهنده باشند و آن‌ها سعی کنند برای کاهش تنش‌های ناشی از تعارضات بین والدین از طریق راه‌های گوناگونی به مقابله برخیزند. یکی از عواقب تعارضات بین والدین الگوبرداری فرزندان از رفتار والدین خود است که باعث می‌شود رفتارهای پرخاشگرانه‌ای با دوستان و همکلاسی‌های خود داشته باشند و در سطح وسیع تری رفتارهای ضداجتماعی از خود نشان دهند (خواجه نوری و هاشمی‌نیا، ۱۳۹۰).

تعارض بین والدین به عنوان عدم توافق والدین تعریف شده است و از ناسازگاری و اختلافات معمول ناشی می‌شود. در واقع، کشمکش بین والدین تأثیر قابل توجهی بر سازگاری نوجوانان دارد (بوهرلر و جرارد، ۲۰۰۲). اغلب تحقیقات روی دشمنی و تعارضات آشکار درون خانواده تمرکز کرده‌اند، برخی دیگر هم روی کشمکش و تعارض نهان در خانواده متمرکز شده‌اند، ولی در این پژوهش هم تعارض آشکار و هم تعارض نهان مورد بررسی قرار گرفته است. کشمکش و تعارض

آشکار تحت عنوان رفتارهای خصمانه تعریف می‌شوند و با رفتارهایی نظیر جیغ زدن، توهین و بی‌احترامی کردن مشخص می‌شوند. اما تعارض نهان همان پیام‌های ارسالی والدین به کودکان و احساس گرفتار شدن بچه‌ها در کشمکش والدین است که منجر به افسردگی و گوشه‌گیری کودک می‌شود (برادفورد و باربر، ۲۰۰۸). از این رو در پژوهش حاضر به بررسی رابطه‌ی تعارض والدین با اختلالات رفتاری و احساس تنهایی دانش‌آموزان ابتدایی شهرستان خنج خواهیم پرداخت. لذا در راستای این تحقیق سؤال ذیل مطرح می‌گردد: -رابطه تعارض والدین با اختلالات رفتاری و احساس تنهایی دانش‌آموزان ابتدایی چگونه است؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

بدون تردید، اساس تشکیل خانواده مبتنی بر انس، تفاهم، محبت، مودت، همدلی و همکاری است و درگیری و تعارض، گزینه را برای تزلزل خانواده و برهم ریختن ارکان آن فراهم می‌سازد و کانون پرمهر و عطوفت را به محیطی سرد تبدیل می‌کند و وجود تعارض بیش از حد در محیط فرد را دچار تغییرات فیزیولوژیکی می‌کند و اگر مدت زیادی این تغییر در سیستم روی دهد، تعادل هورمونی ممکن است مختل شود. اگر برخورد درستی با تعارض نشود، آثار منفی آن برجای خواهد ماند. تعارض ممکن است مانند سدی جلوی ارضای نیازها را بگیرد و موجب کاهش علاقه و انگیزه افراد شود و همچنین جلوی همکاری و کنترل موثر را بگیرد (کورس نیا، ۱۳۸۵: ۷۹). در واقع؛ ارتباط موثر موجب شکوفایی هویت، کمال انسان و مبنای اولیه پیوند وی با دیگران است. این در حالی است که ارتباطات غیرموثر، مانع شکوفایی انسان شده و روابط را تخریب می‌کند. بنابراین اساس زندگی و خوشبختی انسان را همین ارتباط‌های میان فردی تشکیل می‌دهد. اگر در خانواده تنش بین اعضا برقرار باشد، کودک در یافتن هویت خویش، ایجاد روابط مطلوب با دیگران، مقابله صحیح با فشارهای روانی و رشد سالم روانی و رفتاری، دچار مشکل خواهد شد، زیرا محیط خانوادگی یکی از عوامل اساسی شکل‌گیری شخصیت کودک و اولین بذر تکوین رشد فردی و پایه و اساس بنای شخصیت آدمی است و کودک در بیشتر حالات خود، مقلد پدر و مادر و رفتار آنها است (یزدان پناه و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۶۷).

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی - تحلیلی بوده است بر این اساس رابطه‌ی تعارض والدین با اختلالات رفتاری و احساس تنهایی دانش‌آموزان ابتدایی شهرستان خنج بررسی شده است. اطلاعات مربوط به جنبه‌های مختلف رابطه‌ی تعارض والدین با اختلالات رفتاری و احساس تنهایی دانش‌آموزان ابتدایی شهرستان خنج به شیوه توصیفی و با استناد به منابع کتابخانه‌های معتبر و با مطالعه و بررسی عمیق در متون و استفاده از منابع مختلف گردآوری شده‌اند و در نهایت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند.

پیشینه تحقیق

پژوهشی توسط انسرودی و همکاران (۱۳۹۲)، تحت عنوان رابطه بین اعتیاد به اینترنت با تعارض نوجوان با والدین، حمایت اجتماعی ادراک شده چندبعدی و شادکامی انجام شد. نتایج نشان داد ۱. بین حمایت اجتماعی ادراک شده از سوی خانواده و اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان تفاوت معناداری وجود داشت؛ به شکلی که هر چقدر میزان حمایت اجتماعی ادراک شده از سوی خانواده بیشتر بود، اعتیاد به اینترنت کمتر دیده شد و از سوی دیگر، بین حمایت اجتماعی ادراک شده از سوی دوستان و افراد مهم زندگی با گرایش به اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان تفاوت معناداری مشاهده نشد. ۲. بین شادکامی و اعتیاد به اینترنت تفاوت معناداری مشاهده نشد. ۳. بین تعارض نوجوان با والدین و اعتیاد به اینترنت تفاوت معناداری وجود داشت؛ یعنی هر اندازه تعارض نوجوان با والدین بیشتر بود، به همان اندازه گرایش به اعتیاد به اینترنت بیشتر مشاهده شد. پژوهشی توسط شهیقی و ییلاق و همکاران (۱۳۹۲)، تحت عنوان رابطه‌ی علی تعارض آشکار و تعارض نهان بین والدین با عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری رابطه‌ی والد فرزند، رفتار ضداجتماعی و افسردگی در دانش‌آموزان دبیرستانی انجام شد. بر اساس نتایج این پژوهش، مدل پیشنهادی از برازش قابل قبولی با داده‌ها برخوردار بود و تمام مسیرها، به جز مسیر رابطه‌ی والد-فرزند به گوشه‌گیری/افسردگی، مسیر رفتار ضداجتماعی به عملکرد تحصیلی و مسیر گوشه‌گیری/افسردگی به عملکرد تحصیلی معنی‌دار بودند. نتایج مسیرهای غیرمستقیم چندگانه نشان داد

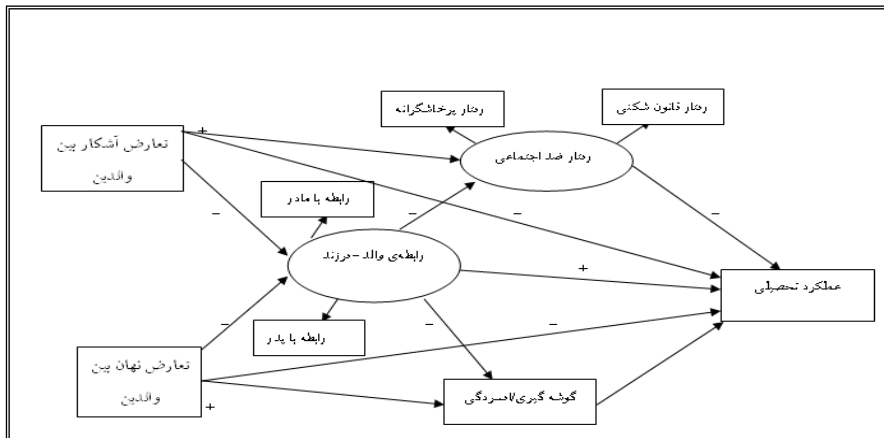

که تعارض آشکار بین والدین با عملکرد تحصیلی، از طریق رابطه‌ی والد-فرزند و رفتار ضداجتماعی، تعارض نهان بین والدین با عملکرد تحصیلی از طریق رابطه‌ی والد-فرزند و گوشه‌گیری/افسردگی و متغیر رابطه‌ی والد-فرزند با عملکرد تحصیلی از طریق رفتار ضداجتماعی و گوشه‌گیری/افسردگی روابط معنی‌داری داشتند. در مجموع، ۶۰٪ از واریانس عملکرد تحصیلی از طریق متغیرهای مدل پیشنهادی تبیین شد.

ادبیات موضوع

احساس تنهایی

احساس تنهایی یکی از پیامدهای حمایت اجتماعی ضعیف است. احساس تنهایی، زمانی به وجود می‌آید که تماس و رابطه فرد با دیگران کاذب باشد، به نحوی که تجربه عاطفی مشترکی برای این دو جانبه فرد با دیگران متصور نباشد و انسان در فرایند تماس با دیگران، فاقد یک ارتباط حقیقی و صمیمانه باشد. گاتمن انزوای اجتماعی را معادل تنهایی به کار برده است. پیلائو و پرلمن (۱۹۸۲)، تنهایی را برحسب تفاوت و شکاف مابین سطح مطلوب و سطح موجود روابط اجتماعی افراد، با در نظر گرفتن جنبه‌های کمی و کیفی آن، تعریف کرده‌اند، به نظر آنها، مبنای احساس تنهایی، فاصله و شکاف بین آرمان‌های فرد و دستاوردهای او در روابط و صمیمیت‌های بین فردی است. هرچه این فاصله بیشتر باشد، احساس تنهایی بیشتر است شکل (۱)، (فتاحی، ۱۳۹۰: ۳).

شکل ۱. مدل پیشنهادی رابطه علی تعارض آشکار و تعارض نهان بین والدین با عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری رابطه ی والد-فرزند، رفتار ضداجتماعی و گوشه‌گیری/افسردگی

شیوه‌های حل تعارض خانواده

روابط صمیمانه بین دو نفر با عقاید، زندگی و رویاهای مختلف شکل می‌گیرد. بر این اساس و به نظر پیستوله و آریکاله، تعارض داشتن پتانسیل آفرینش و ثبات در رابطه است. به طور کلی، افراد یا ترجیح می‌دهند از مواجهه با چنین موقعیت‌هایی اجتناب کنند و یا اینکه سعی می‌کنند تا عقیده خود را نیز به طرف مقابل بگویند و سعی در پیدا کردن راه حل مناسب تلاش کنند (کوروش‌نیا، ۱۳۸۵). ابعاد مختلف تعارض زناشویی، مثل تناوب، شدت، نحوه بیان، محتوا، راه حل و درگیر بودن کودکان با ناسازگاری کودکان رابطه دارد. مطالعه انجام شده توسط آلیسون نشان داد که تعارض مولفه‌ای اساسی در روابط والدین - نوجوانان است. به هر حال مطالعات دیگری نیز انجام شده است که تعارض پایدار بین والدین و نوجوانان با سلامت هر دو طرف و رضایت از ارتباطی رابطه وجود دارد. به علاوه، بروز رفتارهای خاص در حین تعارض می‌تواند به عدم سازگاری نوجوانان و روابط آشفته والد-نوجوان بیانجامد. این حالت بیشتر وقتی اتفاق می‌افتد که دو طرف به تحقیر یکدیگر پردازند (میرزاجانی، ۱۳۹۴: ۴۷). انواع روش‌های حل تعارض، بدون توجه به نتایج مثبت و منفی آن، در زیر آمده است:

اصرار و کناره‌گیری

این حالت را در مواقعی که یکی از طرفین در مقابل دیگری پا پس کشیده یا ساکت می‌شود، در مطالعه خود روی والدین و نوجوانان، اصرار و کناره‌گیری، با توجه به اینکه مشروط به رفتار طرف مقابل است، پدیده‌ای سیستمی است. اصرار و پافشاری بیشتر را به دنبال دارد. این نوع رابطه، نشانگر یک تعامل منفی است که احتمالاً با رضایت زناشویی پایین همراه است. مطالعات مشاهده‌ای روی زوج‌ها نشان می‌دهد که به هنگام وقوع تعارض مردان بیشتر به کناره‌گیری رومی آورند تا زنان (کرامتی و همکاران، ۱۳۸۴: ۵۶).

اجتناب

به اعتقاد الیوت، اجتناب از تعارض متأثر از قدرت طرفین و گاهی با عدم شکایت طرف پایین تر همراه است. قدرت بین فردی به صورت میزان تأثیر یکی بر دیگری تعریف می‌شود. این تأثیر به واسطه کنترل پاداش و تنبیهی است که در رابطه مبادله می‌شود. تحقیقات نشان داده است که اجتناب از تعارض با میزان ارتباطی که در رابطه رخ می‌دهد، رابطه دارد. به هر حال، اجتناب ممکن است کارکردها و تسلسل‌های مختلفی در خانواده‌ها داشته باشد. در مطالعه‌ای که مس انجام داد نشانگر افسردگی مشخص شده در مردان و زنان، نتیجه اجتناب از تعارض بوده است، که این نشانگان در زنان بیش از مردان بوده است.

پرخاش کلامی و غیر کلامی

مطالعه‌ای که مک دونالد، روی خشونت خانوادگی انجام داد، نشان داد که میزان پرخاشگری یا سوء استفاده کلامی، در تعارضات خانوادگی بیش از تعارض با غریبه‌ها است. دلیل آن احتمالاً راحت بودن مقابله با قوانین و شرایط خانوادگی در مقایسه با قوانین جامعه است. این تحقیق نشان داد که افراد برای چالش با اعضای خانواده خود آماده‌ترند، تا با غریبه‌ها اما خشونت فیزیکی برعکس و تحمل آن در محیط خانوادگی کمتر از محیط بیرون است.

جلیداین تأکید کرد که خشونت راهبرد مقابله‌ای مردان در شرایط تعارض آمیز است که نتیجه عدم کنترل یا ناتوانی در کنترل زن می‌باشد. او می‌گوید که خطر پرخاشگر در جوامعی که خشونت یک هنجار پذیرفته است، بیشتر است. به علاوه، سطح بالای قدرت زن می‌تواند سپر حمایتی او در برابر خشونت شریک زندگی اش باشد.

سرزنش

سرزنش اسنادی است قدرتمند، که در صورت ابراز، به ایجاد عواطفی مانند شرم، احساس گناه، گرفتن موضع دفاعی می‌انجامد. بروز همین عواطف، حل مشکل را تحت الشعاع قرار می‌دهد. سایر پیامدهای این پدیده این است که در صورت الگو شدن این کار، مقاومت در برابر تغییر ایجاد خواهد شد

شوخی کردن

شوخی کردن می‌تواند کارکردهای مثبت و منفی داشته باشد. به هر حال، اگر یک شوخی از طرف مقابل سوء برداشت شود، می‌تواند مجادله‌های بزرگی به دنبال داشته باشد. گیرنده ممکن است این شوخی را به عنوان یک حمله شخصی تلقی کند. آستریم دریافت، پیام‌هایی که همراه با شوخی منتقل شده اند مثبت تر از همین پیام‌ها بدون مایه‌های طنز بوده اند، به علاوه، وقتی که از شوخی کردن به شکلی مثبت و در موقعیتی مناسب استفاده می‌شود، تأثیر مثبت آن بیش تر از تأثیرات منفی خواهد بود. این نکته در مطالعه گاتمن و دراپور، هم تأیید شده است که، استفاده از شوخی و طنز در شرایط تعارضی، پیش‌بینی خوبی برای رضایت و ثبات زناشویی خواهد بود (رضایی، ۱۳۷۵: ۵۸).

حل مسأله

حل مسأله، به عنوان راهبردی برای حل تعارض، مستلزم به کارگیری تجارب اعضای واحد تصمیم‌گیری است. بسته به علت بروز تعارض، اعضای خانواده از راهبردهای تصمیم‌سازی گوناگونی

بهره می‌گیرند. به طور کلی، این راهبردها رفتارهای بین فردی را منعکس می‌کنند. بحث روی واقعیت‌ها صورت می‌گیرد و بر اساس توافق بین اعضا گزینه‌هایی انتخاب می‌شوند.

رابطه موفق زن و شوهری

زن و شوهر باید توقع و سلیقه‌های خاص خود را مورد بازبینی قرار دهند و شیوه‌های خاص خویش را برای پرازش اطاعات، برقراری روابط دوستانه و نحوه برخورد با عواطف پدید آورند. آنها باید در مورد میزان نزدیکی، سلسله مراتب، حریم‌های اختصاصی و الگوهای همکاری با یکدیگر قواعدی را وضع کنند. هر یک از آنها موظف است با استفاده از روابط عادی، ارزش‌های مشترک و گوش دادن به آنچه که برای طرف دیگر مهم است و توافق راجع به برخورد با مواردی که طرفین نسبت به آنها نظر متفاوتی دارند، توانایی درک حال و هوا و روحیه دیگری را در خود ایجاد کند. صرف نظر از ای موارد زن و شوهر باید با نحوه برخورد با اختلاف‌ها که بی‌شک هنگام تشکیل هر واحد جدید توسط دو نفر، رخ می‌دهد، آشنا باشد. توسعه الگوهای پایدار و معتبر برای بیان اختلاف و حل مشاجره‌ها نقش حیاتی در مرحله تشکیل خانواده ایفا می‌کند. مهارت‌های اصلی لازم برای به ثمر رسیدن تکالیف این زیر منظومه عبارت است از مکملیت و برون‌سازی متقابل. یعنی زن و شوهر باید الگوهایی به وجود آورند که در آن هر کدام عملکرد دیگری را در بسیاری از زمینه‌ها حمایت کند. باید الگوهای مکملیتی به وجود آورند که به هر کدام از آنها این امکان را بدهد که تسلیم شود، بیانکه احساس کند تسلیم شده است. هم زن و هم شوهر باید بخشی از مجزا بودن خود را برای کسب تعلق از دست دهند. پافشاری زن و شوهر در حفظ حقوق مستقل خود، ممکن است زیر بار به هم وابستگی رفتن را در یک رابطه قرینه، مختل کند دانش آموزان با والدین مقتدر بیشتر از دانش آموزان با والدین مستبد و سهل‌گیر، از شیوه حل مسأله در شرایط استرس‌زا، استفاده می‌کنند و ارتباط منفی معناداری بین رضایتمندی از ارتباط والدین با احساس تنهایی وجود دارد (هییتی، ۱۳۸۱: ۸۹).

والدین سهل‌گیر، هیچگونه کنترلی بر روی کودکان خود ندارند و این کودکان کمترین میزان اعتماد به نفس، کنجکاو و خودکنترلی را در هر گروهی از خود نشان می‌دهند و در کنترل تکانه

و تشخیص و تشخیص ارزش‌ها از ضد ارزش‌ها مشکل دارند. سبک فرزند پروری مقتدر دارای سه بعد مولفه ارتباطی (حمایت‌گرا و پذیرا)، نظم (کنترل) و خودمختاری (مشارکت آزادانه) است. سبک والدینی مستبد نیز دارای سه مولفه اجبار فیزیکی، خصومت کلامی تنبیهی و غیرتوضیحی است.

ویژگی ارتباطی حمایتی و پذیرا که حمایت هیجانی، ارتباط دو سویه، محیطی منعطف، همراه با پاسخ‌دهی والدین را شامل می‌شود ویژگی نظک (کنترل) ر سبک اقتدار منش، پاسخ‌دهی منطقی برای انجام امور، فراهم سازی محیطی برای مشخص شدن نتایج رفتار در فرزندان می‌باشد و ویژگی خودمختاری، فراهم نمودن محیطی برای بیان احساسات و عقاید فرزندان و استفاده از نظرات آنان در ایجاد قواعد خانوادگی است.

بعد فیزیکی به معنای کارگیری فراوان تنبیهات نامشخص و خشن، همراه با کنترل زیاد و پذیرندگی پایین برای فرزندان می‌باش. بعد خصومت کلامی با به کارگیری انتقادهای مخرب برای ایجاد نظم در فرزندان مشخص می‌شود و بعد غیرتنبیهی-توضیحی-تنبیهی با به کارگیری تنبیهات و حقیر کردن فرزندان با ارائه توضیحی بسیار اندک و یا بدون آن می‌باشد. و در نهایت ویژگی بی‌توجهی که ارائه خواسته‌های اندک همراه با محدودیت‌های بسیار کم فرزندان را شامل می‌شود. (رضایی، ۱۳۷۵: ۵۸).

از سوی دیگر پیترسن، دوره نوجوانی را مرحله‌ای از زندگی می‌داند که با تغییرات زیست‌شناختی شروع شده و با تغییرات اجتماعی به پایان می‌رسد. نوجوانی دوره‌ای از زندگی است که در آن تغییرات بسیاری در فرایندهای زیستی، روانی و اجتماعی به وقوع می‌پیوندد و تمایل برای برقراری رابطه صمیمانه و خودافشایی افزایش می‌یابد. همچنین احساس ناپیوستگی باعث بروز تنهایی و در برخی همراه با دیگر مشکلات سازگاری مانند: سوء مصرف مواد، بزهکاری، افسردگی و خودکشی است (آقامحمدیان و حسینی، ۱۳۸۴: ۱۸۵).

الهاگین تنهایی را به عنوان تجربه‌ای منفور، پریشان‌کننده و ناخوشایند بیان می‌دارد که باعث می‌گردد نوجوان احساس حقارت کرده و حالات خلقی ناراحت‌کننده‌ای را تجربه کند، شاید تنهایی، نتیجه تعامل‌های بین کودک و سبک‌های فرزند پروری والدین است. پس ادراک یک

نوجوان از سبک فرزندپروری والدین خود تأثیر بسزایی در شناخت اجتماعی و روابط او دارد. آکوئینو و ساپل نیز بیان می‌دارند، نوجوانانی که والدین خود را آزادمنش، گرم و حمایتی ادراک می‌کنند، سازگاری بهتری (اعتماد به نفس بالاتر، احساس رضایت بیشتر از دوستان و زندگی عاطفی، تحریک پذیری کمتر) را در پنج سال بعدی زندگی خود تجربه خواهند کرد. پور عبدی بیان می‌دارد، بین ادراک دانش آموز از شیوه‌های فرزند پروری (اقتدار منطقی، استبدادی و سهل گیر) با مکان کنترل او رابطه معناداری وجود دارد (پورعبدی، ۱۳۸۱: ۶۴). اما رضایی در تحقیق خود نشان داد بین شیوه فرزندپروری استبدادی مادران و بلوغ اجتماعی دانش آموزان در کلیه پایه‌ها رابطه وجود ندارد (رضایی، ۱۳۷۵: ۵۸). هواسی بیان داشت، روش فرزندپروری مستبد با خانواده‌های دارای نوجوان معتاد، رابطه مثبت دارد برخی از پژوهش‌ها نشان‌دهنده آن بوده‌است که برداشت و ادراک دانش آموزان از روابط والدین، پیش‌بینی‌کننده بهتری برای رضایت‌مندی آنان از زندگی محسوب می‌شود (هواسی، ۱۳۸۰: ۳۶).

نتیجه‌گیری

اگر باورهای والدینی که با فرزند خود دارای تعارض هستند، موجب شود که آنان سعی کنند رفتارها و نگرش‌های کودکان خود را مطابق با معیارهای خود رشد دهند و کنترل و ارزیابی نمایند. باعث شده که روابط آنها مخدوش شود. در این حالت بچه‌ها آزادی کمی دارند و انضباط معمولاً شکلی از پاداش و تنبیه است. آنها ممکن است رفتارهایی را بخاطر ترس از والدین انجام دهند. این نوع کنترل و ترس ناشی از آن به فرزندان اجازه نمی‌دهد که احساسات خود را آزادانه بروز دهند و از طرفی نیز عواطف و احساساتی هم که از والدین دریافت می‌شود، کنترل شده و محدود است و آنان شرایطی برای دریافت و ابراز آزادانه هیجانات، احساسات و عواطف ندارند و گنین امری مانع ایجاد روابط مثبت و سازگارانه بین والد و فرزند می‌شود. روش‌های منفی حل تعارض اغلب پیامدهای کوتاه مدت خوبی دارند (رسیدن به خواسته‌های خود) ولی در طی زمان این نوع روش‌های کارایی خود را از دست می‌دهند و موجب می‌شوند تا صمیمیت، اعتماد و صداقت جای خود را به خشم، دوری و مقاومت بدهند. یکی از شیوه‌های حل تعارض شیوه ابراز پرخاشگرانه

است. این روش شاید فرد پرخاشگر به هدف و خواسته خود برسد ولی رابزه را مخدوش کرده و رابطه با طرف مقابل تعارض بهم می‌خورد. بنابراین در حل تعارض والد کودک رفتارهای پرخاشگرانه فیزیکی و کلامی پدر می‌تواند رابطه فرزند و پدر را تیره کند و این امر باعث می‌شود که کودک ترجیح دهد که کمتر در معرض دید والدین قرار گیرد و زمانهای بیشتری را در اتاق خود بگذراند او نسبت به پدر خود احساس صمیمیت و اعتماد را ندارد. احساس تنهایی زمانی پیش می‌آید که تماس و رابطه فرد با دیگران کاذب باشد به نحوی که تجربه عاطفی مشترکی برای این رابطه دو جانبه فرد با دیگران متصور نباشد و انسان در فرایند تماس با دیگران فاقد یک احساس صمیمی و ارتباطی حقیقی باشد. و همین می‌تواند احساس تنهایی را در کودکان افزایش دهد. ولی شیوه استدلالی یا گفتگو می‌تواند از جمله شیوه‌های کارآمد حل تعارض باشد.

منابع

- آقا محمدیان، حمیدرضا؛ حسینی، مهران؛ (۱۳۸۴)، روانشناسی بلوغ و نوجوانی، مشهد: انتشارات دانشگاه فردوسی.
- انسودی، الناز؛ حسینیان، سیمین؛ صالحی، فاطمه؛ مومنی، فرشته؛ (۱۳۹۲)، رابطه بین اعتیاد به اینترنت با تعارض نوجوان با والدین، حمایت اجتماعی ادراک شده چندبعدی و شادکامی، مجله: خانواده و پژوهش، شماره ۲۰، علمی-پژوهشی، (۷۷ - ۹۴).
- پورعبدی، محمد، (۱۳۸۱)، بررسی ارتباط بین نگرش شیوه‌های فرزندپروری مادر و ادراک فرزند از آن شیوه‌های یا مکان کنترل و خودپنداره دانش‌آموزان پسر پایه سوم راهنمایی شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه تربیت معلم.
- خواجه نوری، بیژن و هاشمی‌نیا، فاطمه، (۱۳۹۰). رابطه تعارضات والدینی با بزهکاری. فصلنامه علمی-پژوهشی جامعه‌شناسی زنان، سال دوم، شماره دوم.
- رضایی، محمد؛ (۱۳۷۵)، بررسی رابطه بین شیوه‌های فرزندپروری مادران با بلوغ اجتماعی دانش‌آموزان دوره راهنمایی شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه تربیت معلم.

- شاهینی، نجمه و همکاران، (۱۳۹۱)، بررسی همبستگی حمایت اجتماعی، احساس تنهایی و رضایت از زندگی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۱۳۸۹، نشریه پژوهنده، دوره ۲، شماره ۷.
- شهیقی ییلاق، منیجه؛ عزیزی مهر، الهه؛ مکتبی، غلامحسین؛ (۱۳۹۲)، رابطه ی علی تعارض آشکار و تعارض نهان بین والدین با عملکرد تحصیلی با میانجی گری رابطه ی والد فرزند، رفتار ضداجتماعی و افسردگی در دانش آموزان دبیرستانی، دو فصلنامه مشاوره کاربردی، ص ۱۶-۱.
- کرامتی، هادی؛ (۱۳۸۴)، بررسی و مقایسه کارکرد خانواده و سیمای روانشناختی فرزندان شاهد، فصلنامه نوآوری های آموزشی، دوره ۴، شماره ۱۱.
- کورش نیا، مریم؛ (۱۳۸۵)، بررسی تأثیر ابعاد الگوهی ارتباطات خاواده بر میزان سازگاری روانی فرزندان، پایان نامه کارشناسی ارشد و روانشناسی تربیتی، دانشگاه شیراز.
- هواسی، ناهید؛ (۱۳۸۰)، بررسی و مقایسه روشهای غرزندپروری در خانواده های دارای نوجوان معتاد و خانواده های دارای نوجوان عادی، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه الزهرا.
- هیبتی، خلیل؛ (۱۳۸۱)، بررسی شیوه های فرزندپروری والدین و رابطه ی آن با شیوه های مقابله با استرس دانش آموزان دختر پسر، پایان نامه کارشناسی ارشد، شیراز: دانشگاه شیراز.
- یزدان پناه، محمدعلی؛ (۱۳۹۱)، نقش سبک های حل تعارض والدین و سازگاری اجتماعی و شیوه های حل مسأله اجتماعی فرزندان، رفاه اجتماعی، مجله روانشناسی، دوره ۱۲، شماره ۴۷.
- Bradford, K., & Barber, B. K. (۲۰۰۸). Interparental conflict, parent-child conflict, and youth problem behavior. *Journal of Family Issues*, ۶, ۷۸۰-۸۰۵.
- Buehler, C., & Gerard, J. M. (۲۰۰۲). Marital conflict, ineffective parenting, and children's and adolescents' maladjustment|. *Journal of Marriage and Family*, ۶۴, ۷۸-۹۲.